

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૨૫૪૬/૨૦૧૯

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી સુનિતા અગ્રવાલ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ડી.એન. રે

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર?	હા	ના

=====

અમૃતલાલ ધરમચંદ શાહ(મૃત) તેમના કાયદેસરના વારસદારો મારફત અને

અન્ય

વિરુદ્ધ

=====

હાજરી:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧, ૧.૧, ૧.૨, ૧.૩ વતી શ્રી માનન એ. શાહ (૫૪૧૨)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ વતી સુશ્રી હેતલ પટેલ, આસિસ્ટન્ટ ગવર્નમેન્ટ

પ્લીડર/પીપી

=====

કોરમ: માનનીય ચીફ જસ્ટિસ શ્રીમતી ન્યાયમૂર્તિ સુનિતા અગ્રવાલ

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ડી.એન. રે

તારીખ: ૦૨/૦૩/૨૦૨૬

મૌખિક ચુકાદો

(દ્વારા: માનનીય ચીફ જસ્ટિસ શ્રીમતી ન્યાયમૂર્તિ સુનિતા અગ્રવાલ)

હાલની અરજી ૧૯/૦૭/૨૦૧૯ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં અરજ છે કે વાદગ્રસ્ત જમીન એટલે કે ગામ સચિન, તાલુકો ચોર્યાસી, જિલ્લો સુરત ખાતે આવેલ પ્લોટ નં. ૨૫૮, સર્વે નં. ૨૪૬/૨ અને સર્વે નં. ૨૪૦, કુલ ૪૨,૨૭૩ ચો.મી. માપની જમીનના સંબંધમાં સંપાદન કાર્યવાહી, ધ રાઈટ ટુ ફ્રેર કોમ્પેન્સેશન એન્ડ ટ્રાન્સપરન્સી ઇન લેન્ડ એક્ટિવિઝિશન, રિહેબિલિટેશન એન્ડ

રિસેટલમેન્ટ એક્ટ, ૨૦૧૩ (ટૂંકમાં 'એક્ટ, ૨૦૧૩') ની કલમ ૨૪ ના સંદર્ભમાં લેપ્સ (lapse) થઈ હોવાનું જાહેર કરવામાં આવે. અરજદારોએ રિટ અરજીની સુનાવણી પેઠિંગ હોય ત્યાં સુધી સામાવાળાને વાદગ્રસ્ત જમીનનો કબજો લેતા રોકવા માટે મેન્ડમસની પણ અરજ કરેલ છે.

૨. નોંધવું યોગ્ય છે કે રિટ અરજીની રજૂઆતના પ્રથમ દિવસે, ૨૩/૦૭/૨૦૧૮ ના હુકમ દ્વારા, સદર બાબતને અનિશ્ચિત સમય માટે મુલતવી રાખવામાં આવી હતી, એમ નોંધીને કે એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૨૪(૨) ના અર્થઘટન અંગેનો મુદ્દો સર્વોચ્ચ અદાલતની બંધારણીય બેન્ચ સમક્ષ વિચારણા હેઠળ હતો. જોકે, અરજદારોના વિદ્વાન વકીલને સદર કેસના પરિણામ પર એક નોંધ ફાઈલ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો.

૩. નોંધવું યોગ્ય છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતની બંધારણીય બેન્ચે ૦૬/૦૩/૨૦૨૦ ના રોજ તેમનો નિર્ણય આપ્યો છે, પરંતુ અરજદારો દ્વારા બાબતને બોર્ડ પર મૂકવા માટે કોઈપણ પ્રકારની અરજી દાખલ કરવામાં આવી નથી. આ કોર્ટ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી લિસ્ટિંગ પદ્ધતિ મુજબ, આજથી કટ ઓફ તારીખથી અરજી પ્રથમ વખત લિસ્ટ કરવામાં આવી છે.

૪. એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૨૪(૨) ના અર્થઘટનના સંદર્ભમાં, બંધારણીય

બેન્ચ ઈન્દોર ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી વિરુદ્ધ મનોહરલાલ અને અન્ય
[(૨૦૨૦) ૮ એસ.સી.સી. ૧૨૯] ના નિષ્કર્ષો ફકરા નં. ૩૬૬ માં છે.

પ. ઈન્દોર ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (ઉપર મુજબ) માં બંધારણીય બેન્ચના નિર્ણયનું કાળજીપૂર્વક વાંચન સૂચવે છે કે એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૨૪ નું સાચું અર્થઘટન સર્વોચ્ચ અદાલતની પાંચ-ન્યાયાધીશોની બેન્ચ સમક્ષ સંદર્ભનો વિષય હતો. તેમાં ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૨૪(૨) માં કબજો અને વળતર વચ્ચે વપરાયેલ શબ્દ 'અથવા' (or) ને 'નહીં' (nor) અથવા 'અને' (and) તરીકે વાંચવો જોઈએ. એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૨૪(૨) હેઠળ જમીન સંપાદન કાર્યવાહીનો લેપ્સ (lapse) ત્યારે થાય છે જ્યાં સદર અધિનિયમ (૨૦૧૩ એક્ટ) ના અમલના પાંચ વર્ષ કે તેથી વધુ સમય પહેલા સત્તાધિકારીઓની નિષ્ક્રિયતાને કારણે, સંપાદિત જમીનનો કબજો લેવામાં આવ્યો નથી કે વળતર ચૂકવવામાં આવ્યું નથી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, જો કબજો લેવામાં આવ્યો હોય, પરંતુ વળતર ચૂકવવામાં આવ્યું ન હોય, તો લેપ્સ (lapse) થતો નથી. તેવી જ રીતે, જો વળતર ચૂકવવામાં આવ્યું હોય, કબજો લેવામાં આવ્યો ન હોય તો લેપ્સ (lapse) થતો નથી. એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૨૪(૧)(બી) ની જોગવાઈઓ સુધી, એવું ઠેરવવામાં આવ્યું છે કે જ્યાં અદાલતના કોઈપણ વચગાળાના હુકમ હેઠળ આવરી લેવાયેલ સમયગાળાને બાકાત રાખીને પાંચ વર્ષની વિન્ડોમાં એવોર્ડ પસાર કરવામાં આવ્યો હોય, તો કાર્યવાહી ૧૮૯૪ ના

એક્ટ હેઠળ પૂરી પાડ્યા મુજબ ચાલુ રહેશે, જાણે કે તે રદ કરવામાં આવ્યો નથી. ૦૧/૦૧/૨૦૧૪ ના રોજ એવોર્ડ બનાવવામાં આવ્યો ન હોય તેવા કેસ માટે, એટલે કે ૨૦૧૩ એક્ટ ના અમલની તારીખ, કલમ ૨૪(૧)(એ) ની જોગવાઈઓ મુજબ, વળતર એક્ટ, ૨૦૧૩ ની જોગવાઈઓ હેઠળ નક્કી કરવાનું રહે છે અને કાર્યવાહીનો લેપ્સ (lapse) થતો નથી.

૬. એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૨૪ ની પેટા-કલમ (૨) ના મુખ્ય ભાગમાં 'ચૂકવેલ' (paid) અભિવ્યક્તિમાં કોર્ટમાં વળતરની ડિપોઝિટનો સમાવેશ થતો નથી. બિન-ડિપોઝિટનું પરિણામ કલમ ૨૪(૨) ના પરંતુકમાં આપવામાં આવ્યું છે, જો તે મોટાભાગની જમીનધારકોના સંબંધમાં જમા કરવામાં આવ્યું ન હોય, તો લેન્ડ એક્ટિવિઝિશન એક્ટ, ૧૮૯૪ ની કલમ ૪ હેઠળ જમીન સંપાદન માટેની નોટિફિકેશનની તારીખે તમામ લાભાર્થીઓ/જમીન માલિકો એક્ટ, ૨૦૧૩ ની જોગવાઈઓ અનુસાર વળતર માટે હકદાર રહેશે. વધુમાં વધુ, જો લેન્ડ એક્ટિવિઝિશન એક્ટ, ૧૮૯૪ ની કલમ ૩૧ હેઠળની જવાબદારી પૂરી કરવામાં આવી ન હોય, તો ૧૮૯૪ ના એક્ટ ની કલમ ૩૪ હેઠળ વ્યાજ આપી શકાય છે. વળતરની બિન-ડિપોઝિટ (કોર્ટમાં) જમીન સંપાદન કાર્યવાહીના લેપ્સ (lapse) માં પરિણમતી નથી.

૭. વધુમાં સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે, જો વ્યક્તિને ૧૮૯૪ ના એક્ટ ની કલમ

૩૧(૧) હેઠળ પૂરી પાડ્યા મુજબ વળતર આપવામાં આવ્યું હોય, તો તેના માટે એવો દાવો કરવો ખુદ્દો નથી કે કોર્ટમાં વળતરની બિન-ચુકવણી અથવા બિન-ડિપોઝિટને કારણે કલમ ૨૪(૨) હેઠળ સંપાદન લેપ્સ (lapse) થયું છે. ચૂકવવાની જવાબદારી કલમ ૩૧(૧) હેઠળ રકમ ટેન્ડર કરીને પૂરી કરવામાં આવે છે. જે જમીન માલિકોએ વળતર સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અથવા જેમણે વધુ વળતર માટે સંદર્ભ માંગ્યો હતો, તેઓ એવો દાવો કરી શકતા નથી કે એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૨૪(૨) હેઠળ સંપાદન કાર્યવાહી લેપ્સ (lapse) થઈ ગઈ હતી.

૮. એ પણ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે ૧૮૯૪ ના એક્ટ હેઠળ અને કલમ ૨૪(૨) હેઠળ વિચારણા મુજબ કબજો લેવાની પદ્ધતિ ઇન્કવેસ્ટ રિપોર્ટ/મેમોરેન્ડમ બનાવીને છે. એકવાર ૧૮૯૪ ના એક્ટ ની કલમ ૧૬ હેઠળ કબજો લેવા પર એવોર્ડ પસાર થઈ જાય પછી, જમીન રાજ્યમાં વેસ્ટ (vest) થાય છે અને એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૨૪(૨) હેઠળ કોઈ ડિવિસ્ટિંગ (divesting) પૂરી પાડવામાં આવી નથી, તેથી એકવાર પંચનામું/ઇન્કવેસ્ટ રિપોર્ટ/મેમોરેન્ડમ બનાવીને કબજો લેવામાં આવ્યો હોય, પછી કલમ ૨૪(૨) હેઠળ કોઈ લેપ્સ (lapse) થતો નથી.

૯. સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્પષ્ટપણે ઠેરવ્યું છે કે કાર્યવાહીના લેપ્સ (lapse) ની

જોગવાઈ કરતી કલમ ૨૪(૨) ની જોગવાઈઓ ત્યારે લાગુ પડે છે જ્યારે સત્તાધિકારીઓ ૨૦૧૩ એક્ટ અમલમાં આવ્યા પહેલા પાંચ વર્ષ કે તેથી વધુ સમય માટે કબજો લેવામાં અને વળતર ચૂકવવામાં તેમની નિષ્ક્રિયતાને કારણે નિષ્ફળ ગયા હોય. ૦૧/૦૧/૨૦૧૪ ના રોજ સંબંધિત સત્તાધિકારીઓ પાસે પેનિંગ રહેલી જમીન સંપાદન માટેની કોઈપણ કાર્યવાહી, જો કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ વચગાળાના હુકમનું અસ્તિત્વ હોય, તો ૫ વર્ષની ગણતરી માટે બાકાત રાખવું આવશ્યક છે. એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૨૪(૨) હેઠળની વધુ સ્પષ્ટતા, જમીન સંપાદનની પૂર્ણ થયેલી કાર્યવાહીની કાયદેસરતા પર પ્રશ્ન ઉઠાવવા માટે નવો દાવો ઉભો કરતી નથી. કલમ ૨૪ એ ૨૦૧૩ એક્ટ ના અમલની તારીખે પેનિંગ કાર્યવાહીને લાગુ પડે છે એટલે કે ૦૧/૦૧/૨૦૧૪. તે જૂના અને સમય-બાર થયેલા દાવાઓને પુનર્જીવિત કરતી નથી અને પૂર્ણ થયેલી કાર્યવાહીને ફરીથી ખોલતી નથી કે જમીન માલિકોને કાર્યવાહી ફરીથી ખોલવા માટે કબજો લેવાની પદ્ધતિની કાયદેસરતા અથવા કોર્ટને બદલે ટ્રેઝરીમાં વળતર જમા કરવાની પદ્ધતિ પર પ્રશ્ન ઉઠાવવાની મંજૂરી આપતી નથી.

૧૦. એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૨૪ ના અર્થઘટનના વ્યાપનો જવાબ આપતી વખતે બંધારણીય બેન્ચના aforesaid અવલોકનોની નોંધ લેતા, આપણે હાલના કેસની હકીકતો પર પાછા જવાની જરૂર છે. અહીં અરજદારો વાદગ્રસ્ત જમીનના માલિક હોવાનો દાવો કરે છે અને રજૂઆત કરશે કે મૂળ માલિકના મૃત્યુ

પછી મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં તેમના નામ યોગ્ય રીતે મ્યુટેટ કરવામાં આવ્યા હતા અને તેમના નામોની એન્ટ્રી ૨૯/૦૬/૧૯૮૬ ના રોજ પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી. ૧૧/૦૨/૧૯૮૮ ના રોજ, લેન્ડ એક્ટિવિઝિશન એક્ટ, ૧૮૯૪ ની કલમ ૪ હેઠળ નોટિફિકેશન જારી કરવામાં આવ્યું હતું. તેના અનુસંધાનમાં કલમ ૬ નું નોટિફિકેશન ૦૧/૦૨/૧૯૮૮ ના રોજ પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું હતું. કલમ ૮ હેઠળની નોટિસ ૧૫/૦૨/૧૯૮૮ ના રોજ પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ, સ્પેશિયલ લેન્ડ એક્ટિવિઝિશન ઓફિસરે ૧૪/૦૨/૧૯૮૧ ના રોજ એવોર્ડ જાહેર કર્યો હતો. અરજદારના પોતાના કેસ મુજબ, પંચનામું ૫/૫/૧૯૮૬ ના રોજ કરવામાં આવ્યું હતું, જોકે એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે કબજો માત્ર કાગળ પર જ લેવામાં આવ્યો હતો.

૧૧. અરજદારોએ ત્યારે દલીલ કરી હતી કે ગામ સચિનના જમીનધારકોએ વળતર સ્વીકારવાનો અને aforesaid નોટિફિકેશન દ્વારા સંપાદિત કરવા માટેની તમામ જમીનોનો કબજો સોંપવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. સદર હકીકત હોવા છતાં, સ્પેશિયલ લેન્ડ એક્ટિવિઝિશન ઓફિસર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા એવોર્ડના સંબંધમાં મહેસૂલી એન્ટ્રીઓ કરવામાં આવી હતી અને લેન્ડ એક્ટિવિઝિશન એક્ટ, ૧૮૯૪ ની કલમ ૧૨(૨) હેઠળ ૨૭/૦૨/૨૦૦૪ ની નોટિસ પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી.

૧૨. સક્ષમ સત્તાધિકારીઓ દ્વારા જારી કરાયેલા વિવિધ પત્રોનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે, એ ભારપૂર્વક જણાવવા માટે કે વળતર જમીનધારકોને મળ્યું નથી કે વાદગ્રસ્ત જમીનનો કબજો લેવામાં આવ્યો નથી, જોકે પંચનામું દોરીને કાગળ પર કબજો લેવામાં આવ્યો છે. એવી દલીલ છે કે ૧૪/૦૨/૧૯૯૧ ના એવોર્ડની તારીખથી ૨૮ વર્ષ પૂર્ણ થયા પછી પણ, એક્ટ, ૨૦૧૩ ના અમલ પહેલા, ન તો જમીનનો ભૌતિક કબજો લેવામાં આવ્યો છે કે ન તો અરજદારોને વળતર ચૂકવવામાં આવ્યું છે.

૧૩. રિટ અરજીના મેમોમાં અરજદારો દ્વારા કરવામાં આવેલી આ દલીલ ખાસ કરીને સૂચવે છે કે સંપાદન કાર્યવાહી ૧૯૯૧ ના વર્ષમાં જ એવોર્ડ બનાવવા સાથે તેના તાર્કિક અંતે આવી હતી. અરજદારના પોતાના કેસ મુજબ, કલેક્ટર દ્વારા ૨૭/૦૨/૨૦૦૪ ના રોજ કલમ ૧૨(૨) હેઠળ નોટિસ આપવામાં આવી હતી, જે રસ ધરાવતા વ્યક્તિઓને એવોર્ડની જાણ કરવામાં આવી હતી, જેઓ એવોર્ડ કરવામાં આવ્યો ત્યારે વ્યક્તિગત રીતે કે તેમના પ્રતિનિધિઓ દ્વારા હાજર ન હતા. અરજદારોનો એવોર્ડ કેસ નથી કે એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૧૨(૨) હેઠળ નોટિસ જારી કર્યા પછી વળતરની ચુકવણીની પ્રક્રિયા હાથ ધરવામાં આવી ન હતી. અન્યથા પણ, ૧૪/૦૨/૧૯૯૧ ના રોજ એવોર્ડ બનાવ્યા પછી, અરજદારોના પોતાના કેસ મુજબ, ૦૫/૦૫/૧૯૯૬ ના રોજ પંચનામું કરવામાં આવ્યું હતું, એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૨૪(૨) ની લાગુ પડવાની કોઈ વાત નથી.

૧૪. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા ઈન્દોર ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (ઉપર મુજબ) માં સ્પષ્ટ કર્યા મુજબ, કાર્યવાહીના લેપ્સ (lapse) ની જોગવાઈ કરતી કલમ ૨૪(૨) ની જોગવાઈઓ માત્ર કબજો લેવામાં અને જમીનધારકોને વળતર ચૂકવવામાં સત્તાધિકારીઓના ભાગ પર નિષ્ફળતા અથવા નિષ્ક્રિયતાના કિસ્સામાં જ લાગુ પડે છે. ૧૮૯૪ ના એક્ટ હેઠળ પંચનામું/ઈન્કવેસ્ટ પંચનામું/મેમોરેન્ડમ બનાવીને કબજો લેવાની પદ્ધતિને કબજાના તબદિલીની મંજૂર પદ્ધતિ ગણવામાં આવી છે. પંચનામું કરવામાં આવતા, વાદગ્રસ્ત જમીન રાજ્ય સરકારમાં વેસ્ટ (vest) થઈ ગઈ હતી. ૧૯૯૬ પછી અથવા ૨૦૧૪ પછી, એટલે કે એક્ટ, ૨૦૧૩ ના અમલ પછી, તા. ૦૧/૦૧/૨૦૧૪ થી ડિવિસ્ટિંગ (divesting) નો કોઈ પ્રશ્ન નથી.

૧૫. રિટ અરજીમાં કરવામાં આવેલી એક ખાલી દલીલ કે અરજદારો અને અન્ય ગ્રામજનોએ વળતર લેવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને તેથી, એવું માનવું જોઈએ કે વળતર અરજદારોને ચૂકવવામાં આવ્યું ન હતું, તે અહીં કે ત્યાં નથી. સર્વોચ્ચ અદાલતે સ્પષ્ટ કર્યું છે કે, જો કોઈ વ્યક્તિને વળતર આપવામાં આવ્યું હોય, તો તેના માટે એવો દાવો કરવો ખુલ્લો નથી કે વળતરની બિન-ચુકવણી અથવા બિન-ડિપોઝિટને કારણે કલમ ૨૪(૨) હેઠળ સંપાદન લેપ્સ (lapse) થયું છે.

૧૬. એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૨૪ નું કાળજીપૂર્વક વાંચન સૂચવે છે કે તે એક સંક્રમણકારી જોગવાઈ હતી અને એવા કિસ્સાઓમાં લાગુ પડતી હતી જ્યાં લેન્ડ એક્ટિવિઝિશન એક્ટ, ૧૮૯૪ હેઠળ જમીન સંપાદન કાર્યવાહી શરૂ તો થઈ હતી પરંતુ એક્ટ, ૨૦૧૩ ના અમલ સુધી, એટલે કે તા. ૦૧/૦૧/૨૦૧૪ થી પૂર્ણ થઈ ન હતી. જોકે, હાલના કેસમાં, રિટ અરજીમાં કરવામાં આવેલા દાવાઓમાંથી જ તે સ્પષ્ટ છે કે, જમીન સંપાદન કાર્યવાહી ૧૯૯૬ ના વર્ષમાં એવોર્ડ બનાવવામાં અને પંચનામું કરવામાં તાર્કિક રીતે પૂર્ણ થઈ ગઈ હતી. એક્ટ, ૧૮૯૪ ની કલમ ૧૬ અનુસાર, કાગળ પર કબજો લેવા સાથે, વાદગ્રસ્ત જમીન તમામ બોજાઓથી મુક્ત થઈને સંપૂર્ણપણે રાજ્ય સરકારમાં વેસ્ટ (vest) થાય છે. આમ, હાલના કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૨૪(૨) ની લાગુ પડવાનો કોઈ પ્રશ્ન નથી.

૧૭. ઈન્દોર ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (ઉપર મુજબ) માં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા એવું પણ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે કલમ ૨૪ ૧૮૯૪ ના એક્ટ હેઠળ હાથ ધરવામાં આવેલી કાર્યવાહીની કાયદેસરતા પર પ્રશ્ન ઉઠાવવા માટે કોઈ હાથ કે સાધન પૂરું પાડતી નથી અને પાંચ વર્ષ કે તેથી વધુ સમય પહેલા પૂર્ણ થઈ હતી. તેમાં એ પણ નોંધવામાં આવ્યું હતું કે મોટાભાગે, પૂર્ણ થયેલા કેસોને કલમ ૨૪ માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓનો આશરો લઈને પ્રશ્ન કરવામાં આવ્યા હતા અને એવું ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે પૂર્ણ થયેલા કેસોની કાયદેસરતાને એક્ટ, ૨૦૧૩ ની

કલમ ૨૪(૨) ની આડમાં પ્રશ્ન કરી શકાતી નથી, કારણ કે તે કાર્યવાહી અને સંપાદનોને લાંબા સમય પહેલા પૂર્ણ થઈ ગયા હોવાથી પ્રશ્ન ઉઠાવવાનો આવો અધિકાર વિચારતી નથી કે આપતી નથી. એકવાર કબજો લેવાનું પંચનામું કરવામાં આવ્યું હોય પછી કલમ ૨૪(૨) ના માપદંડોમાં કાર્યવાહીને પડકારી શકાતી નથી, કારણ કે, ફરીથી પ્રવેશવું અથવા કબજો જાળવી રાખવો તે અતિક્રમણકારોનો છે. કાર્યવાહીની કાયદેસરતાને મોડા પડકારી શકાતી નથી અને એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૨૪(૨) ની જોગવાઈઓને કારણે પડકારવાનો અધિકાર પુનર્જીવિત થઈ શકતો નથી, કારણ કે તે માત્ર પાંચ વર્ષ કે તેથી વધુ સમય સુધી કામ કરવા માટે સત્તાધિકારીઓની સુસ્તી/નિષ્ક્રિયતાની કલ્પના કરે છે. એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે ખુદ્દી જમીનના સંદર્ભમાં ભૌતિક કબજો લેવામાં આવ્યો ન હતો એવો દાવો કરવો ખૂબ જ સરળ છે. તેમ છતાં, એકવાર વેસ્ટિંગ (vesting) થાય, પછી કબજો માલિકનો છે તેમ માનવામાં આવે છે, એટલે કે રાજ્ય સરકાર, અને કલમ ૨૪(૨) ના દાયરા હેઠળના પડકારને મનોરંજન આપી શકાતું નથી, કારણ કે તે એક્ટ, ૨૦૧૩ ની કલમ ૨૪(૨) માં દૂરથી પણ વિચારવામાં આવ્યું નથી.

૧૮. ઉપરની ચર્ચાને ધ્યાનમાં લેતા, હાલની રિટ અરજીમાં કરવામાં આવેલી અરજો મંજૂર કરી શકાતી નથી. સર્વોચ્ચ અદાલતના ઈન્દોર ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (ઉપર મુજબ) ના નિર્ણયને અનુસરીને રિટ અરજી રદ કરવામાં આવે

છે.

(સુનિતા અગ્રવાલ, મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ)

(ડી.એન. રે, ન્યાયમૂર્તિ)

સી.એમ. જોષી

આ હુકમની મૂળ નકલ પર માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ દ્વારા સહી કરવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.